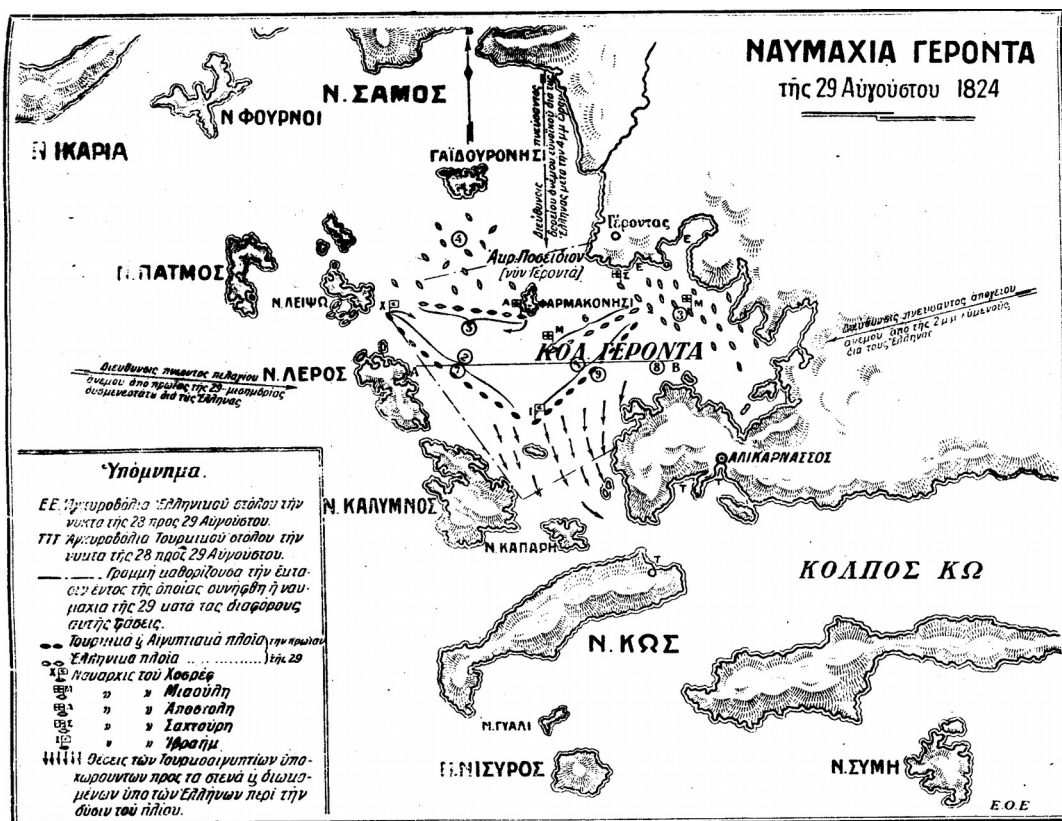

Η Ναυμαχία του Γέροντα 29 Αυγούστου 1824

Η ναυμαχία αυτή ήταν η μεγαλύτερη της Ελληνικής Επανάστασης του 1821 και έλαβαν μέρος 100 Τουρκικά Αιγυπτιακά Αλγερινά και Τυνησιακά πλοία εναντίον 75 περίπου Ελληνικών πλοίων. Ο Ισλαμικός στόλος συνεντρίβη και μάλιστα συνελήφθη αιχμάλωτος ο ναύαρχος της Τυνησίας.

Έλαβε χώρα στις 29 Αυγούστου 1824 απέναντι από τη Λέρο, ανάμεσα στον τουρκοαιγυπτιακό στόλο, υπό την αρχηγία του Ιμπραήμ και του Χοσρέφ Πασά, και του Ελληνικού, που αποτελούνταν κυρίως από πυρπολικά από την Ύδρα και τις Σπέτσες και που διοικούσε ο Ανδρέας Μιαούλης. Την ναυμαχία παρακολούθησαν πολλοί κάτοικοι της Λέρου από τα υψώματα του νησιού. Πολλά τουρκικά πλοία χάθηκαν, ενώ ο Υδραίος Κυριάκος Βατικιώτης πυρπόλησε μια τυνησιακή φρεγάτα. Ο Τουρκικός στόλος διασπάσθηκε, ενώ μετά την πυρπόληση toλμηροί ψαράδες πλησίασαν με τα καΐκια τους και λαφυραγώγησαν το πεδίο της μάχης. Με το τέλος της μέρας ο τουρκικός στόλος αποσύρθηκε προς την Αλικαρνασσό.

Από τη μάχη έμεινε γνωστή η φράση «κάνω τσατάλια» (καταστρέφω) από το όνομα του κόλπου της Μικράς Ασίας Τσάταλα, κοντά στον οποίο έγινε η ναυμαχία.

Η ΝΑΥΜΑΧΙΑ ΤΟΥ ΓΕΡΟΝΤΑ (29 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1824)

(Σχεδιάγραμμα ναυάγουν Μ. Γούδα, ἐπὶ τῇ ρύσει τῶν ἐκβάσεων τοῦ ναυιόχου τῶν Σπετσῶν Γεωργίου Ἀνδρουτσου)

$$(\sum \tau' \alpha' \geq 0)$$

(Αποποιούμαι πνευματικῶν ἡ ἐπιταγῶν)

Πηγή :Κ.ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ σελ 165

http://anemi.lib.uoc.gr/php/pdf_pager.php?filename=%2Fvar%2Fwww%2Fanemi-portal%2Fmetadata%2F1%2F1%2Fe%2Fattached-metadata-01-0000105%2F59795_06_01.pdf&rec=%2Fmetadata%2F1%2F1%2Fe%2Fmetadata-01-

0000105.tkl&do=59795_06_01.pdf&width=479&height=694&pagestart=1&maxpage=252&lang=en&pageno=165&pagenotop=165&pagenobottom=105

«...Μετά ταῦτα ὥρμησαν δύο ἡφαιστεια τοῦ Ἰω. Ματρόζου καὶ τοῦ Α. Πιπίνου κατὰ τινος βρικόιου αἰγυπτιακοῦ εἰκοσιτεσσάρων πυροβόλων, φέροντος εκατὸν πενήντα ναύτας καὶ διακοσίους πενήντα στρατιώτας, ἐξ ὧν ὡς εκατὸν ἔπεσον εὐθύς εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπνίγησαν, ἅμα πλησιασάντων τῶν ἡφαιστειῶν. Οἱ διοικούντες αὐτά, ἀν καὶ τουφεκιζόμενοι ἀπὸ τὴν πρύμναν ἀδιακόπως, καὶ ἐκ τούτου ἐπληγώθησαν ὁ Πιπίνος καὶ τὶς τῶν ναυτῶν, τὰ ἐκόλλησαν ἐκατέρωθεν εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ εἰρημένου βρικόιου καὶ ἤρχισεν ἤδη νὰ καίεται τοῦτο ἀπὸ τὰ δεξιὰ καὶ οἱ ἐν αὐτῷ Τούρκοι ἐπιπτον διὰ τοῦτο εἰς τὴν θάλασσαν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἐμπρησίς τοῦ ἐβράδυνεν, ὥρμησε καὶ τρίτον ἡφαιστειὸν τοῦ Λαζάρου Μουσού καὶ ἐπλησίασεν εἰς τ' ἀριστερά καὶ τότε ἡ ἐμπρησίς τοῦ ἐνομίσθη ἀναπόφευκτος. Πλὴν ὡς πενήντα ἄνθρωποι γενναῖοι μείναντες ἐντὸς ἀποφασισμένοι νὰ καῶσι μᾶλλον ἢ νὰ πνιγῶσι, καὶ προσπαθούντες ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ τῶν νὰ τὸ σῶσωσι διὰ νὰ σωθῶσι, καὶ καταπαλαίοντες κατὰ τῶν φλογῶν, ἐπέτυχον τέλος νὰ τὰς σβέσωσι, καὶ τὸ ἔσωσαν, ὅτε τ' ἄλλα τουρκικὰ πλοῖα δὲν ἐκινήθησαν εἰς βοήθειάν τοῦ ἀπὸ τὸν φόβον τῶν...»

Οἱ ἡρωϊκοὶ πυρπολητὲς ἀνάγκασαν τοὺς Ὀθωμανοὺς νὰ καταφύγουν στὸν κόλπο τῆς Σούδας, γιὰ νὰ σωθοῦν. Φεύγοντας ἀπὸ ἐκεῖ οἱ Τούρκοι, ἐπέστρεψαν στὰ λιμάνια τοὺς, χωρὶς νὰ κατορθώσουν ν' ἀνακαταλάβουν τὰ ἐπαναστατημένα πᾶσι Αἰγαιοπελαγίτικα νησιά.

σφαῖραί των δὲν ἐκτύπων εἰμὴ τὴν θάλασσαν. Μετὰ ταῦτα ὥρμησαν δύο ἡφαιστεια τοῦ Ἰω. Ματρόζου, καὶ τοῦ Α. Πιπίνου κατὰ τινος βρικόιου αἰγυπτιακοῦ εἰκοσιτεσσάρων πυροβόλων, φέροντος εκατὸν πενήντα ναύτας, καὶ διακοσίους πενήντα στρατιώτας, ἐξ ὧν ὡς εκατὸν ἔπεσον εὐθύς εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπνίγησαν, ἅμα πλησιασάντων τῶν ἡφαιστειῶν. Οἱ διοικούντες αὐτά, ἀν καὶ τουφεκιζόμενοι ἀπὸ τὴν πρύμναν ἀδιακόπως, καὶ ἐκ τούτου ἐπληγώθησαν ὁ Πιπίνος, καὶ τὶς τῶν ναυτῶν, τὰ ἐκόλλησαν ἐκατέρωθεν εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ εἰρημένου βρικόιου, καὶ ἤρχισεν ἤδη νὰ καίεται τοῦτο ἀπὸ τὰ δεξιὰ, καὶ οἱ ἐν αὐτῷ Τούρκοι ἐπιπτον διὰ τοῦτο εἰς τὴν θάλασσαν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἐμπρησίς τοῦ ἐβράδυνεν, ὥρμησε καὶ τρίτον ἡφαιστειὸν τοῦ Λαζάρου Μουσού, καὶ ἐπλησίασεν εἰς τ' ἀριστερά, καὶ τότε ἡ ἐμπρησίς τοῦ ἐνομίσθη ἀναπόφευκτος. Πλὴν ὡς πενήντα ἄνθρωποι γενναῖοι μείναντες ἐντὸς ἀποφασισμένοι νὰ καῶσι μᾶλλον ἢ νὰ πνιγῶσι, καὶ προσπαθούντες ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ τῶν νὰ τὸ σῶσωσι διὰ νὰ σωθῶσι, καὶ καταπαλαίοντες κατὰ τῶν φλογῶν, ἐπέτυχον τέλος νὰ τὰς σβέσωσι, καὶ τὸ ἔσωσαν, ὅτε τ' ἄλλα τουρκικὰ πλοῖα δὲν ἐκινήθησαν εἰς βοήθειάν τοῦ ἀπὸ τὸν φόβον τῶν. Ἐπομένως ὥρμησεν ὁ Γ.

Πηγή: Σπηλιάδης, Νικόλαος, 1785-1862. Απομνημονεύματα /Συνταχθέντα ὑπὸ τοῦ Ν. Σπηλιάδου διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς τὴν Νέαν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν, Τ.Β', Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου Χ. Ν. Φιλαδελφείως, 1852. ΓΙΑ τὴν ἀκριβή ἀντιγραφὴ τῆς σελίδας 123 ποὺ ἀναφέρεται στὸν Ἀνδρέα Πιπίνου, φέρω τὴν πλήρη ευθύνη Χ.Σ. Σωτήρχου. <http://anemi.lib.uoc.gr/metadata/3/0/4/metadata-06-0000117.tkl>

«...Βλέπει από μακριά ο Αντρέας Πιπίνος το τί γίνεται στο αιγυπτιακό μπρίκι. Για να το αποτελειώσει φέρνει το μπουρλότο του καταπάνω. Τον αφήνουν οι Τούρκοι να ζυγώσει και τον αρχίζουν στο ντουφέκι. Άτρομος ο καπετάν Αντρέας, όρθιος στο διάκι φωνάζει στους Υδραίους συντρόφους του.

- Μη σκιάζεστε αδέρφια. Θα το κάψουμε το μπρίκι και τους άπιστους.

Καταφέρνει να χώσει το μπομπρέσσο του μπουρλότου στη μπουκαπόρτα του εχθρικού. Τη στιγμή που ρίχνει τους γάτζους να το κοτσάρει και να το στεριώσει, κομμάτι από γκιουλε απ' το μπρίκι βρίσκει τον μπουρλοτιέρη Αντρέα Πιπίνο στο βουβώνα. Τον παίρνουν τα αίματα. Λίγο ακόμα θέλει να φέρει σε πέρας το έργο του. Για τούτο κρύβει τη λαβωματιά του. Οι συντρόφοι του όμως βλέπουν το αίμα που τρέχει. Τον πιάνουν για να τον αποτραβήξουν. Αυτός αντιστέκεται και φωνάζει.

- Δεν έχω τίποτα αδέρφια. Να, κοντεύω. Αφήστε με λίγο ακόμα να βάλω φωτιά στο μπουρλότο.

Οι συντρόφοι του δεν τον ακούνε. Σηκωτό με το στανιό άλλοι τον κουβαλάνε στη σκαμπαβία και άλλοι βάζουν φωτιά στο μπουρλότο. Φεύγουν στα γρήγορα να γλυτώσουν στο καράβι του καπετάν Κριεζή και να φροντίσουν το βαριά λαβωμένο καπετάνιο τους, τον μπουρλοτιέρη Αντρέα Πιπίνο.

Το μπρίκι αρπάζει τώρα για τα καλά φωτιά. Απ' το τσούρμο του εκατό πέφτουν στη θάλασσα να γλυτώσουν απ' τη φωτιά. Δεν ξέρουν κολύμπι και πνίγονται.

Από μακριά ο Πιπίνος βλέπει το μπρίκι μέσα στις φλόγες. Χαρούμενος λέει.

- Χαλάλι ή λαβωματιά μου, αφού τὸ κάψαμε τὸ μπρίκι. Ακόμα και να πεθάνω...»

νὰ τὸ κοτσάρει καὶ νὰ τὸ στεριώσει, κομμάτι ἀπὸ γκιουλε ἀπ' τὸ μπρίκι βρίσκει τὸν μπουρλοτιέρη Ἀντρέα Πιπίνο στὸ βουβώνα. Τὸν παίρνουν τὰ αἷματα. Λίγο ακόμα θέλει νὰ φέρει σὲ τέλος τὸ ἔργο του. Γιὰ τοῦτο κρύβει τὴ λαβωματιά του. Οἱ συντρόφοι του όμως βλέπουν τὰ αἷμα πού τρέχει. Τὸν πιάνουν γιὰ νὰ τὸν ἀποτραβήξουν. Αὐτὸς ἀντιστέκεται καὶ φωνάζει.

— Δεν ἔχω τίποτα ἀδέρφια. Νά, κοντεύω. Ἀφήστε με λίγο ακόμα νὰ βάλω φωτιά στὸ μπουρλότο.

Οἱ συντρόφοι του δὲν τὸν ἀκούνε. Σηκωτό μὲ τὸ στανιό ἄλλοι τὸν κουβαλάνε στὴ σκαμπαβία κι ἄλλοι βάζουν φωτιά στὸ μπουρλότο. Φεύγουν στὰ γρήγορα νὰ γλυτώσουν στὸ καράβι τοῦ καπετάν Κριεζή καὶ νὰ φροντίσουν τὸ βαριά λαβωμένο καπετάνιο τους, τὸ μπουρλοτιέρη Ἀντρέα Πιπίνο.

Τὸ μπρίκι ἀρπάζει τώρα γιὰ καλὰ φωτιά. Ἀπ' τὸ τσούρμο του εκατό πέφτουν στὴ θάλασσα νὰ γλυτώσουν ἀπ' τὴ φωτιά. Δὲν ξέρουν κολύμπι καὶ πνίγονται.

Ἀπὸ μακριά ὁ Πιπίνος βλέπει τὸ μπρίκι μέσα στὶς φλόγες. Χαρούμενος λέει.

— Χαλάλι ἢ λαβωματιά μου, ἀφοῦ τὸ κάψαμε τὸ μπρίκι. Ἀκόμα καὶ νὰ πεθάνω...

Ὁ ἀέρας φέρνει τὸ καρβουνιασμένο αἰγυπτιακὸ καράβι καὶ τὸ ρίχνει στὸ γιालό. Κεῖπέρα ἀποκαίγεται.

Κι ὁ Γιώργης Θεοχάρης Παπαντώνης, ὁ Ὑδραῖος αὐτὸς γενναῖος μπουρλοτιέρης, πῶς μπορούσε νὰ μείνει ἀδιάφορος κι ἄπραγος. Εἶχε μπουρλότο ἕνα γέρικο μὰ ἕμορφο καράβι πού τὸν λέγαν «Ἡρακλῆ». Τὸ κόνανε στὴν Ὑδρα μπουρλότο καὶ τὸ δώσανε στὸν καπετάν Γιώργη.

Ὁ Θεοχάρης Παπαντώνης ρίχνεται μὲ τὸν «Ἡρακλῆ» του ἀνάμεσα στὰ τουρκοαἰγυπτιακὰ καράβια. Ἀπλώνει παντοῦ τὸν τρόμο. Ἀντρεωμένος δέχεται τὴ μανιασμένη καταγίδια ἀπὸ μυδράλλια, γκιουλεδες καὶ βόλια ντουφεκιῶν ἀπ' τὰ ἐχθρικά καράβια. Κατατρυπημένα τὰ πανιά του.

Πιὸ πέρα βλέπει ὁ Θεοχάρης μιὰ μεγάλη τουνέζικη φρεγάτα, μὲ σαρανταπέντε κανόνια πού εἶναι ἡ ναυαρχίδα τῆς τουνέζι-

30 Απριλίου 1825: Η πυρπόληση του τουρκικού στόλου του Ιμπραήμ

...Και εκείνη την στιγμή γύριζε μέσα στο μυαλό του η ιδέα να κάνει κάτι παράτολμο πριν απομακρυνθεί : να μπάσει στο λιμάνι του Ναβαρίνου τα δύο πυρπολικά του και να κάψει όσο περισσότερα πλοία του αιγυπτιακού στόλου .Κάλεσε τους δύο κυβερνήτες.

Ο Ανδρέας Πιπίνος δήλωσε με θάρρος ότι μπαίνει. Αλλά ο κίνδυνος ήταν τόσο μεγάλος που δεν βρίσκονταν αρκετοί ναύτες. Μόνον έξι από τους ανθρώπους του δέχονταν να τον ακολουθήσουν. Ο Μιαούλης προκήρυξε αμοιβή 1000 γρόσια αν κατόρθωναν να κάψουν καμιά φρεγάτα. Έτσι παρουσιάστηκαν λίγοι ακόμη ναύτες από διάφορα πλοία και καταρτίσθηκε πλήρωμα. Ο κυβερνήτης του δεύτερου πυρπολικού, ο Δημήτρης Ραφαλιάς, δεν θέλησε να ρισκοκινδυνεύσει.

Τότε παρουσιάσθηκε εθελοντής και ζήτησε να οδηγήσει το πυρπολικό ο Γιώργης Πολίτης, απλός ναύτης .Ο Ραφαλιάς παραιτήθηκε από τη θέση του και αντικαταστάθηκε από αυτόν. Και γι' αυτό το πυρπολικό βρέθηκαν λίγοι ακόμη ναύτες από διάφορα πλοία. Ενώ γίνονταν τούτα ,έφθασαν τα τέσσερα νέα πυρπολικά που έρχονταν από την Ύδρα : των Αντώνη Μπίκου, Αναστασίου Ρομπότση, Δημήτρη Τσαπέλη και Κ. Μπελεμπίνη, καθώς και η γολέτα « Τερψιχόρη» με λίγα πολεμοφόδια .

Την ίδια νύκτα η υδραϊκή μοίρα ,δώδεκα πλοία και τα έξι πυρπολικά αγκυροβόλησαν πίσω από την (νήσο)Σαπιέντζα. Εκεί έμεινε όλη την άλληνη ημέρα ,προσπαθώντας να κρυφτεί. Αλλά δεν το κατόρθωσε .Ένα αυστριακό πλοίο την είδε και ,αφού μπήκε στο κανάλι, το απόγευμα της 30ης Απριλίου /12ης Μαΐου ειδοποίησε τους επικεφαλής της αλγερινής και της αιγυπτιακής μοίρας (του Ιμπραήμ)για την παρουσία του Ελληνικού στόλου και τους ανακοίνωσε ότι σε λίγο θα δέχονταν επίθεση από αυτόν.

Μόλις πήρε αυτήν την πληροφορία ο διοικητής της αλγερινής μοίρας, διέταξε τα πλοία του να τεθούν σε κίνηση και να ανοιχθούν. Οι Αιγύπτιοι φάνηκαν νωθροί. Πολλοί κυβερνήτες και πληρώματα ήσαν έξω στην Μεθώνη και διασκέδαζαν.

Μα ο Μιαούλης δεν άργησε .Παρέκαμψε την Σαπιέντζα και μπήκε στο στενό ανάμεσα σε αυτήν και την (νήσο) Σχίζα. Μία ώρα αργότερα ,κατά τις 5μ.μ., τα ελληνικά σκαριά βρίσκονταν ξαφνικά μπροστά στον εχθρό. Ο άνεμος ήταν νοτιοανατολικός ,δηλαδή στον άξονα του στενού Σαπιέντζας-Μεθώνης όπου βρισκόταν ο αιγυπτιακός στόλος. Τα ελληνικά πλοία είχαν τον καιρό από την πρύμνη.

Η ΕΠΙΘΕΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΥΡΠΟΛΙΚΩΝ

Καθώς μπήκαν στο στενό ,άρχισαν να κανονιοβολούν . Ανοιξαν επίθεση κατά των Αλγερινών και λίγο έλειψε να κτυπήσουν και το αυστριακό επειδή δεν διέκριναν την σημαία του .Οι Αιγύπτιοι τα έχασαν. Βρέθηκαν υποχρεωμένοι εκείνη τη στιγμή να κάμουν τους απαραίτητους χειρισμούς για να κινηθούν. Πάνω στον πανικό δεν σκέφθηκαν να κόψουν τις άγκυρες. Ενώ τα ελληνικά μαχητικά πλοία συμπλέκονταν με τα αλγερινά που βρίσκονταν σε κίνηση και τα αιγυπτιακά έμεναν καθηλωμένα, τα έξι Ελληνικά πυρπολικά (ανάμεσα τους και ο Πιπίνος)μπόρεσαν να αναπτυχθούν και να διαλέξουν τα θύματά τους.

Η παρουσία τους επιδείνωσε τη σύγχυση των αιγυπτιακών πληρωμάτων. Εγκατέλειψαν τους χειρισμούς και άλλοι όρμησαν να μπουκίσουν στις βάρκες ,άλλοι έπεσαν στην θάλασσα. Ένα πυρπολικό έδωσε φωτιά στην ωραία κορβέτα ,που μεταδόθηκε και σε μία άλλη γειτονική της. Το δεύτερο πυρπολικό έκαψε την φρεγάτα «Ασία» των 44 κανονιών, άλλα πυρπολικά έκαψαν δύο βρίκια και δύο γολέτες. Από αυτά τα σκάφη πήραν φωτιά και άλλα πέντε, μεταγωγικά. Δηλαδή ο αιγυπτιακός στόλος έχασε δώδεκα πλοία.

Πηγή: Μιχαήλ Β. Σακελλαρίου, Η απόβαση του Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο καταλύτης για την αποδιοργάνωση της Ελληνικής Επανάστασης 24 Φεβρουαρίου - 23 Μαΐου 1825, εκδ. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2012

Ο Μιαούλης, αναφέροντας το κατόρθωμα του στόλου στην Ύδρα δεν παρέλειψε να επαναλάβει για άλλη μία φορά την ανάγκη που είχε από πυρπολικά και τώρα πιο εύγλωττα μιλούσε το ίδιο το κατόρθωμά τους.

ΔΗΛΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ἐπὶ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Κυρίου Γρῆν ὡς ὑποπροξένου τῆς Β. Α. Μ.
εἰς τὴν πόλιν Ναυπλίας.

Ἡ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ ΟΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

Δηλοποιεῖ, ὅτι

Ὁ Κύριος Ἰωάννης Γρῆν ἀνεγνωρίσθη παρὰ τῆς Κυβερ-
νήσεως τῆς Α. Μεγαλειότητος ὡς ὑποπρόξενος τῆς Βρε-
τανικῆς Α. Μ. εἰς τὴν πόλιν Ναυπλίας.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 26 Ἀπριλίου 1835.

Ὁ ἐπὶ τοῦ Βασιλ. Οἴκου καὶ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν Γραμματεῶν
τῆς Ἐπικρατείας Ι. ΡΙΖΟΣ.

ΔΙΟΡΙΣΜΟΙ.

Διὰ τῆς ἀπὸ 29 Μαρτίου (10 Ἀπριλίου) 1835 Βασιλ. ἀποφάσεως ὁ εἰς
Ἄρυσον ἀξιωματικὸς τοῦ λιμένος μετετέθη εἰς τὴν Ἐρέτριαν.

Διὰ τῆς ἀπὸ 3 (15) Ἀπριλίου 1835 Βασιλ. ἀποφάσεως ὁ Ἀντιναύαρχος
Κύριος Ἀνδρέας Μιαούλης ἐπερβεύασθη εἰς βαθμὴν Ὑποναυάρχου, καὶ διω-
ρίσθη Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς τοῦ Βασιλ. στόλου.

Διὰ τῆς αὐτῆς Βασιλ. ἀποφάσεως ἀπηλλάχθη τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Διευ-
θυντοῦ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν.

Διὰ τῆς ἀπὸ 5 (17) Ἀπριλίου 1835 Βασιλ. ἀποφάσεως ὁ Κύριος Δημή-
τριος Πανούτσος διωρίσθη Ὑποπλοίαρχος ἀκόλουθος εἰς τὸν λοχὸν τῶν Πρε-
σβυτέρων τοῦ Βασιλ. ναυτικοῦ.

Διὰ τοῦ ἀπὸ 19 Ἀπριλίου (1 Μαΐου) Βασ. Διατάγματος ὁ μέχρι τοῦδε
γραφεὺς παρὰ τῇ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιᾶν κτλ. Γραμματεία τῆς Ἐπικρατείας Κ.
Μιχαὴλ Καλλιφρονᾶς ἐπερβεύασθη εἰς τὸν βαθμὸν Ὑπουργικοῦ Γραμματέως,
ὁ δὲ Κ. Περικλῆς Δεσίδης διωρίσθη γραφεὺς παρὰ τῇ αὐτῇ Γραμματείᾳ.

Διὰ τῆς ἀπὸ 23 Ἀπριλίου (5 Μαΐου) 1835 Βασ. ἀποφάσεως διωρίσθη-
σαν οἱ Κύριοι Ἰω. Ἀναστασιάδης καὶ Δ. Μακρυᾶς Τροφιδόται, ὁ μὲν ἐπὶ
τῆς Βασιλ. κανονοφόρου, ὁ Κ. Κριεζῆς, ὁ δὲ ἐπὶ τῆς Βασιλ. κανονοφόρου, ὁ
Κ. Καναρῆς.

Διὰ τῆς ἀπὸ 24 Ἀπριλ. (6 Μαΐου) 1835 Βασ. ἀποφάσεως διωρίσθησαν
ἀξιωματικοὶ ἐπὶ τῆς Β. γαλέρας, ἡ Α. ἀδελ. Κόδρινκτων, οἱ ἀκόλουθοι.

Ὁ Κύριος Ἀνδρέας Πιπίνος, πλοίαρχος γ'. τάξεως, Διευθυντής,

- Φίλιππος Ν. Μανδρῆς Ὑποπλοίαρχος,
- Γεώργιος Γκιώνης Σημαιοφόρος.
- Γεώργιος Μανδρῆς Σημαιοφόρος.

Προσφορά εἰς Ἀρχαιοτήτων εἰς τὸ δημόσιον.

Ὁ Κύριος Σπυρ. Συμεριώτης παρέδωκεν, ἐκτὸς τῶν σημειωθεισῶν εἰς τὸν
Ἀριθ. 4 τῆς Ἐφημερίδος ταύτης ἀρχαιοτήτων, διὰ τῆς Βασιλ. Νομαρχίας
τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἄλλα ἀρχαῖα εἰς τὴν ἐν Ἑρμούπολει τῆς Σύρου συλ-
λογὴν, συνιστάμενα εἰς ἑνδεκά ἐπιτύμβια ἀνάγλυφα, ἑπτὰ στήλας ἐπιτυμ-
βίου καὶ τινὰ ἄλλα.

ΕΠΙΔΙΟΡΘΩΣΙΣ.

Ἀρ. 11 σελ. 1. στίχ. 8. κατωθεν ἀντὶ κολοτυμῶν ἀνάγν. κυροτομῶν.
• • • 66 • • 10 ἀνωθεν «Τὰ μικρὰ χειρουργήματα» ἀναγνώθι
Τα τῆς μικρᾶς χειρουργίας ἐπιχειρήματα.

BEKANNTMACHUNG.

Die Anerkennung des Herrn J. Green als grossbritannischen
Vice-Consuls in Nauplia betr.

DAS STAATSSCRETARIAT DES KOENIGLICHEN HAUSES UND DES
AEUSSERN

verkundet:

Dass Herr Johann Green von der Regierung Seiner Majestät
als grossbritannischer Vice-Consul in Nauplia anerkannt wurde.

Athen am 26. April (8. Mai) 1835.

Der Staatssecretär des K. Hauses und des Aeussern J. Rizos.

DIENTES-NACHRICHTEN.

Durch Allerhöchste Entschliessung vom 29. März (10. April)
1835 wurde der Hafen-Officier von Carysto nach Eretria versetzt.

Durch Allerhöchstes Rescript von 3. (15.) April 1835 wurde
der Contre-Amiral Herr Andreas Miaulis zum Vice-Amiral und
General-Inspector der K. Flotte ernannt.

Durch dasselbe Rescript wurde er der Funktionen des Direk-
tors der Seepræfectur enthoben.

Durch Allerhöchstes Rescript vom 5. (17.) April 1835 wurde der
Herr Demetrius Panutzos zum Lieutenant à la suite der Compag-
nie der Veteranen der K. Marine ernannt.

Vermöge Allerhöchster Entschliessung vom 19 April (1. Mai)
wurde der seitherige Copist bei dem Cultus-Ministerium Herr
Mich. Kallipironas zum Ministerial-Secretär befördert, und Herr
Per. Levidis zum Copisten bei demselben Ministerium ernannt.

Durch Allerhöchstes Rescript vom 23. April (5. Mai) 1835
wurden die Herrn Johann Anastasiades und D. Macrias zu Pro-
viant-Commis ernannt, ersterer auf dem K. Kanonenboot Kriezys,
und letzterer auf dem K. Kanonenboot Kanari.

Durch Allerhöchstes Rescript wurden folgende Officiere auf der
K. Goëlette Lady Codrington ernannt:

- Herr Andreas Pipinos, Capitän 3. Classe, zum Commandanten,
- Philipp N. Kavezos zum Schiffs-Lieutenant,
- Georg Gionis) zu Fährndrichen.
- Georg Kavezos)

Antiquarische Geschenke an den Staat.

Herr Spyridon Symeriotes schenkte, ausser den in No 4 des
Regierungsblasses aufgeführten Gegenständen, durch die K. No-
marchie der Kykladen noch andere Alterthümer an die Sammlung
in Hermupolis auf Syra, bestehend aus elf Grabsteinen mit Basre-
lief, sieben Grabsäulen und einigen andern Stücken.

BERICHTIGUNG.

No 11, Seite 66 lies: «die Operationen der kleinen Chirurgie»
statt die kleinen Operationen der Chirurgie.

Η πυρίτιδα της Δημητσάνας, μια ιστορική αναδρομή

Η Δημητσάνα υπήρξε ανέκαθεν τόπος επαγγελματικής παραγωγής μπαρούτης. Σε αυτό συνηγορούν πολλές γραπτές πηγές, αλλά και η τοπική παράδοση. Είναι ήδη γνωστό σύμφωνα με πολλές πηγές και μαρτυρίες, ότι τα ύστερα προεπαναστατικά και τα επαναστατικά χρόνια η Δημητσάνα υπήρξε κέντρο ανεφοδιασμού σε πυρίτιδα που παραγόταν στους 14 μύλους που λειτουργούσαν με τα νερά του κεφαλαριού του Αγίου Ιωάννη στην κατωφέρεια του φαραγγιού του Λούσιου που σχηματίζεται κάτω από αυτόν.

Αν και δεν υπάρχουν επαρκείς λεπτομερείς μαρτυρίες αναφορικά με τη χρονική αφετηρία της επαγγελματικής αυτής απασχόλησης των Δημητσανιτών, είναι βέβαιο ότι η Δημητσάνα παρήγε μπαρούτι ήδη από την πρώτη Τουρκοκρατία, αν όχι από την υστεροβυζαντινή περίοδο. Η μπαρούτη χρησιμοποιείτο για πολεμική και για εκρηκτική χρήση και συχνά και για λογαριασμό των Τούρκων.

Η κατασκευή μπαρούτης από μπαρουτόμυλους συνέχισε σύμφωνα με μαρτυρίες και κατά την Ενετική περίοδο (τέλη 17ου - αρχές 18ου αι.) μέχρι και τα επαναστατικά χρόνια. Σύμφωνα με εξακριβωμένες τοπικές μαρτυρίες, φαίνεται ότι τα πρώτα χρόνια η επαγγελματική παραγωγή μπαρούτης γινόταν σε μικρές ποσότητες από μερικές οικογένειες (με απασχόληση μελών τους) για εξασφάλιση πρόσθετου εισοδήματος και βασιζόταν σε πρωτόγονες τεχνικές επεξεργασίας. Το είδος αυτό παραγωγής ενδεχομένως να χρησιμοποιήθηκε και αργότερα (όπως κατά την επανάσταση του 21), για την κάλυψη αυξημένων αναγκών ζήτησης. Το παραγόμενο μπαρούτι χρησιμοποιείτο για πολεμικούς σκοπούς, για κατασκευή φουρνέλων και για το κυνήγι.

Αλλά αυτό που έχει αναμφίβολα ενδιαφέρον είναι πως και που οι ντόπιοι παραγωγοί μπαρούτης – κοινώς μπαρουζήδες (ή μπαρουτάδες) σύμφωνα με τη δημητσανίτικη έκφραση -, επρομηθεύοντο το δισεύρετο νίτρο (νιτρικό κάλιο), το οποίο αποτελεί και τη βασική πρώτη ύλη. Δεδομένου επίσης ότι η παραγωγή μπαρούτης απαιτεί μια ιδιαίτερη πολύπλοκη και λεπτή επεξεργασία, εξ' ίσου ενδιαφέρον παρουσιάζει φυσικά και ο τρόπος κατεργασίας που χρησιμοποιήθηκε από τους Δημητσανίτες μπαρουζήδες.

Η αναζήτηση των πρώτων υλών

Οι απαιτούμενες πρώτες ύλες για την παραγωγή μπαρουτιού είναι το θειάφι, το κάρβουνο και το νίτρο (νιτρικό κάλιο) – κοινώς *βερτζίλες*-, σε ποσοστά πρόσμειξης 10%, 15% και 75% αντίστοιχα. Όσον αφορά στην εξεύρεση τους, πρόβλημα υπήρχε ασφαλώς μόνον με το τελευταίο, αφού το κάρβουνο εύκολα μπορούσε να παραχθεί με καύση ξύλων (κληματόβεργες, σφάκες), ενώ το θειάφι μπορούσε να μεταφερθεί από τα ηφαιστειογενή νησιά του Αιγαίου.

Σύμφωνα με μαρτυρίες (Μιχαήλ Οικονόμου κ.ά.) το απαραίτητο νίτρο οι Δημητσανίτες παραγωγοί συνέλεγαν από σπηλιές και από περιοχές των οποίων τα εδάφη είχαν ειδική σύσταση, όπως ήταν η Αττική και η Μονεμβασιά.

Ειδικότερα όμως, τοπικές παραδόσεις και πηγές αναφέρουν ότι ποσότητα νίτρου παραγόταν επίσης μετά από ειδική κατεργασία ξεραμένης κοπριάς που συσσωρευόταν σε σπηλιές του Λούσιου και της Πελοποννήσου, όπου οι τσοπάνηδες συνήθιζαν να χειμαδιάζουν με τα κοπάδια τους. Με τη συλλογή της κοπριάς -*βοτάνι του μπαρουτιού* κατά τη δημητσανίτικη έκφραση - ασχολούνταν μερικοί Δημητσανίτες, οι *βοταναραίοι*, οι οποίοι μετακινούνταν ειδικά για το σκοπό αυτό. Μάλιστα για την προέλευση αυτή του νίτρου, συνηγορούν εμμέσως αρκετές μαρτυρίες που επικεντρώνονται κυρίως στην αγορά από τους επιτρόπους του Ναού της 'γιας Κυριακής (1795, Κώδικας Καθεδρικού Ναού Αγίας Κυριακής) καθώς και σε πράξεις ενοικίασης σε βοταναραίους της περιοχής, ειδικών εργαλείων (σιδερόφτυαρων με μακριά δυνατή λαβή), απαραίτητων για τη συλλογή της σκληρής μάζας του βοτανιού. Το ενοίκιο καταβαλλόταν συνήθως σε οκάδες νίτρου.

Η κατεργασία του βοτανιού για παραγωγή νίτρου, αν και δεν είναι πλήρως γνωστή, βασιζόταν στο βράσιμο κοπριάς (γίδοφούσκι) σε ειδικά καζάνια, η οποία τελικά έδινε στο πάνω μέρος της την λευκή κρυσταλλική ύλη του νίτρου. Η ύλη αυτή μαζευόταν κατόπιν με ειδικές διάτρητες κουτάλες ("κεψές") για να απλωθεί για ξήρανση στον ήλιο.

Μπαρουτόμυλοι και επεξεργασία της μπαρούτης

Τα προεπαναστατικά χρόνια, όταν η ζήτηση μπαρούτης άρχισε να αυξάνεται, δεδομένου μάλιστα του ότι και οι Τούρκοι εφοδιαζόντουσαν με δημητσανίτικο μπαρούτι, οι Δημητσανίτες μπαρουξήδες οδηγήθηκαν σταδιακά στη χρήση της υδροκίνησης, δηλαδή στη κατασκευή των πρώτων υδρόμυλων-μπαρουτόμυλων, με την εκμετάλλευση της υδατόπτωσης που εξασφάλιζε η κατωφέρεια που εκτείνεται από το κεφαλάρι του Αγίου Ιωάννη προς το Παλαιοχώρι.

Όπως και ο αλευρόμυλος, ο μπαρουτόμυλος βασίζεται στη υδροκίνητη λειτουργία ενός ειδικού μηχανισμού, δηλαδή στην κίνηση που προκαλείται από υδατόπτωση (κρέμαση) νερού το οποίο διοχετεύεται με ορμή μέσα από ειδικά βαγένια. Η κατωφέρεια του Αγίου Ιωάννη επέτρεπε τη διαδοχική δημιουργία και λειτουργία τέτοιων μύλων, με δυνατότητα εκμετάλλευσης και νέας υδατόπτωσης κάτω από την αρχική. Αυτό εξηγεί και τη σταδιακή κατασκευή αρκετών μπαρουτόμυλων.

Ο μπαρουτόμυλος ήταν πετρόκτιστο κτίριο, συνήθως ορθογώνιο, κεραμοσκεπές και εξοπλισμένο, με χωμάτινο δάπεδο, παράθυρα, βαθυλώματα και εξωτερικά πεζούλια. Αν και η τεχνική επεξεργασίας βελτιώθηκε με την πάροδο των χρόνων, τα βασικά μέρη του μηχανισμού σε συνδυασμό με την περιγραφή λειτουργίας του εν συντομία είναι:

- **Φτερωτή**, ξύλινος τροχός με φτερά, έξω από το μύλο, που περιστρέφεται με την υδατόπτωση γύρω από οριζόντιο άξονα,
- **Οριζόντιος άξονας**, στηριγμένος κατά μήκος του μύλου, πάνω στον οποίο στερεώνεται η φτερωτή, η οποία και του μεταδίδει μόνιμη ρυθμική κίνηση. Στο άλλο άκρο του στηρίζεται σε υπερυψωμένη βάση.
- **Χουλιάρια**, ξύλινα έγκεντρα που φέρει κατά μήκος του ο οριζόντιος άξονας.
- Κοπάνια (κόπανα), κατακόρυφα έμβολα που αντιστοιχούν στα χουλιάρια, τα οποία καταλήγουν χαμηλά σε πιο πλατιά διαμόρφωση μορφής ρόζου ή γροθιάς. Ο οριζόντιος άξονας μέσω των χουλιαριών τους μεταδίδει παλινδρομική κίνηση.
- **Χαβάνια**, δηλαδή γουδιά που σχηματίζουν αντίστοιχες στα κοπάνια και ίσες στον αριθμό κοιλότητες στο έδαφος, οι οποίες περιέχουν το μείγμα με την πρώτη ύλη σε καθορισμένη ποσότητα και αναλογία. Το μείγμα κτυπιέται και συνθλίβεται με το ρυθμικό κτύπημα των κοπανιών.

Η επεξεργασία της πυρίτιδας, όπως περιγράφεται παραπάνω, από την υδροκίνητη λειτουργία του μπαρουτόμυλου, αποτελεί και την κύρια φάση κατεργασίας της. Όλες οι φάσεις της κατεργασίας της για την κατασκευή του τελικού προϊόντος συνοψίζονται:

- **Ζύμωμα** των πρώτων υλών με νερό: προκαταρκτική φάση.
- Κύρια φάση: Τοποθέτηση του μείγματος των πρώτων υλών στα γουδιά και κύρια κατεργασία για 24 ώρες περίπου. Για καλύτερη ανάμειξη ο μπαρουξής μεταφέρει με μια κουτάλα μικρές ποσότητες από το ένα χαβάνι στο άλλο.
- **Ξεχαβάνιασμα**: μεταφορά μείγματος σε σκάφη για νέο ζύμωμα με νερό και διαμόρφωσή του σε εύπλαστες μικρές μάζες (κεφάλια). " Μεταφορά των κεφαλιών στη χαμοκέλα για να ξεραθούν.
- **Τεμαχισμός** με μαχαίρι, την επομένη μέρα, των κεφαλιών σε λεπτές λουρίδες και τοποθέτησή τους μέσα σε λιόπανα στην λιάστρα, για πλήρη ξήρανση με τον ήλιο και με τον αέρα.
- **Κοσκίνισμα**: μεταφορά στη χαμοκέλα, κοσκίνισμα από μεγάλα ορθογώνια κόσκινα που κρέμονται από την οροφή του μύλου, με τη βοήθεια κομματιών ξύλου μέσα σ' αυτά (για καλύτερο αποτέλεσμα), και συγκέντρωση των παραγόμενων κόκκων σε σκάφες, τοποθετημένες από κάτω.
- **Γυάλισμα**: υποβολή των κόκκων του μπαρουτιού σε τριβή για εξασφάλιση στιλπνότητας και αντοχής στην υγρασία, πράγμα που προσέδιδε ποιότητα στην μπαρούτη. Οι κόκκοι τοποθετούνταν σε βαρέλι προσαρμοσμένο στον οριζόντιο άξονα της φτερωτής ο οποίος και του μετέδιδε περιστροφική κίνηση κατά την λειτουργία του μύλου. Επειδή το γυάλισμα καθυστέρουσε την παραγωγή, οι μπαρουξήδες το αντικατέστησαν αργότερα με τον γραφίτη.
- **Συσκευασία** σε μεταλλικά δοχεία ή σε γκαζοντενεκέδες (το πολύ μέχρι 9 οκάδες για το κυνήγι και 16 οκάδες για φουρνέλα).

Πλήρης αναπαράσταση της λειτουργίας των μπαρουτόμυλων και της παραγωγής μπαρούτης δίνεται στον αποκατεστημένο μπαρουτόμυλο του Υπαίθριου Μουσείου Υδροκίνησης της

Δημητσάνας.

Υπολογίζεται ότι ένας τέτοιος μύλος με 8 χαβάνια απέδιδε σε 24 ώρες 25 οκάδες καθαρό μπαρούτι. Στα μεταγενέστερα χρόνια η λειτουργία των μπαρουτόμυλων εκσυγχρονίσθηκε με την αντικατάσταση του συστήματος με τα κόπανα και τα γουδιά από σύστημα που βασιζόταν στην περιστροφική κίνηση πάνω σε μικρό κτιστό αλώνι ενός μεγάλου κωνικού λιθαριού. Το λιθάρι αυτό ήταν προσαρμοσμένου στο κέντρο του αλωιού, περιστρεφόταν γύρω από κάθετο άξονα, και συνέθλιβε το μείγμα των πρώτων υλών που ήταν απλωμένο από κάτω.

Με τον παραπάνω τόπο φαίνεται να λειτούργησαν οι 14 μπαρουτόμυλοι κατά τη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα του 21, που πολλά προσέφερα σ' αυτόν. Μετά την απελευθέρωση η Δημητσάνα διατήρησε τιμητικά το προνόμιο της παραγωγής και εμπορίας πυρίτιδας. Από το 1910 επεβλήθη φορολογία στους βιοτέχνες μπαρουτζίτες.

Από τότε μέχρι και σήμερα, η Δημητσάνα παράγει συνεχώς μπαρούτη διαφόρων μορφών. Οι παλιοί μύλοι φυσικά έχουν εκσυγχρονισθεί. Σήμερα λειτουργεί με ηλεκτρική πλέον ενέργεια ένας μεγάλος μπαρουτόμυλος, σαν οργανωμένη ιδιωτική βιομηχανική μονάδα, η οποία συμβάλει στην οικονομία της Δημητσάνας.

Πηγή: <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/places/dimitsana/barouti.htm>

Χ. Α. Αλεξόπουλος/Πανεπιστήμιο Πατρών/Copyright 2006©

Το μπαρούτι της Δημητσάνας στον απελευθερωτικό αγώνα του 21

Η συμβολή της Δημητσάνας, "του οπλοστασίου του αγώνος για την ελευθερία", με το μπαρούτι της και τα φουσέκια της στον απελευθερωτικό αγώνα του 21 είναι αναμφισβήτητη μεγάλη.

Στα παραπάνω άλλωστε συνηγορούν και πλήθος εγγράφων με παραγγελίες και αποστολές ποσοτήτων πολεμοφοδίων από τη Δημητσάνα προς τα στρατόπεδα. Ειδικότερα όμως από τους παραγωγούς αδελφούς Σπηλιωτόπουλους. Όπως επίσης και έγγραφα σχετικά με τη προμήθεια των αδελφών Σπηλιωτόπουλων με πρώτες ύλες.

Οι αδελφοί Σπηλιωτόπουλοι, ο Νικόλαος (μεγαλύτερος) και ο Σπύρος, ήταν εύποροι έμποροι, εγκατεστημένοι στην Ύδρα. Είχαν καταγωγή από τη Δημητσάνα και ήταν εγγονοί του Σπηλιώτη Γαβρά, ή Μπαρουξή, ο οποίος (όπως και το ψευδώνυμο υπονοεί) πιθανότατα ήταν πυριτιδοποιός. Στην Ύδρα οι αδελφοί μυήθηκαν στη Φιλική Εταιρία. Σύμφωνα μάλιστα με τον κατάλογο του Φιλήμονος, τα αδέλφια φέρονται να μυήθηκαν το 1818 από τον Αναγνωσταρά. Επίσης εικάζεται ότι στις παραμονές της εξέγερσης του 21 ήλθαν σε επαφή με τον αρχιμανδρίτη Δικαίο-Παπαφλέσσα που πέρασε από το νησί (τέλος Δεκεμβρίου με αρχές Ιανουαρίου 1821) με πλοίο που μετέφερε από την Σμύρνη στην Πελοπόννησο πολεμοφόδια για τον αγώνα. Ο Δικαίος, έχοντας μαζί του αρκετά χρήματα των Φιλικών, ίσως έπεισε και χρηματοδότησε τους Σπηλιωτόπουλους να ξεκινήσουν στη Δημητσάνα την παραγωγή μπαρούτης.

Γεγονός πάντως είναι ότι οι αδελφοί Σπηλιωτόπουλοι μετέβησαν στη Δημητσάνα τις παραμονές της επανάστασης μεταφέροντας χρήματα και σημαντική ποσότητα νίτρου, αγορασμένη με χρήματα των φιλικών. Εκεί, κρατώντας άκρα μυστικότητα, ανακαίνισαν και έθεσαν σε κίνηση παλαιότερους μπαρουτόμυλους, που είχαν πιθανόν εγκαταλειφθεί από την εποχή των Ορλωφικών. Έτσι οργανώθηκε έγκαιρα η τροφοδοσία του προετοιμαζόμενου αγώνα. Η Δημητσάνα άλλωστε, λόγω της ορεινής, βραχώδους και γεμάτης σπήλαια μορφολογίας της, προσφερόταν για την φύλαξη και κρύψιμο της παραγόμενης μπαρούτης.

Τότε όμως, παραλίγο να επέλθει καταστροφή, αφού ένας ντόπιος, ονομαζόμενος Κώστας Τζανής, που κατά τα φαινόμενα είχε προηγούμενα με τους αδελφούς Σπηλιωτόπουλους, κατέδωσε το μυστικό στους Τούρκους. Οι Τούρκοι τότε, έσπευσαν με απόσπασμα στην περιοχή για να κάνουν έρευνα, αλλά αυτό μαθεύτηκε και οι Σπηλιωτόπουλοι πρόλαβαν να εξαφανίσουν κάθε πειστήριο. Χωρίς ευτυχώς να υπάρξουν άλλες κυρώσεις, οι Τούρκοι προέβηκαν στην κατεδάφιση πέντε μπαρουτόμυλων. Για το παραπάνω συμβάν μας πληροφορεί σωζόμενη διαταγή το καϊμακάμης Μεχμέτ Σαλή Πασά (7 Φεβρουαρίου 1821) που απευθύνεται στο καδή της Καρύταινας, όπως και άλλες μαρτυρίες (Φιλήμων, Τρικούπης, Οικονόμου και Δεληγιάννης).

Σύμφωνα με μαρτυρίες φαίνεται πάντως ότι ύστερα από μικρό χρονικό διάστημα οι μπαρουτόμυλοι επαναλειτούργησαν. Στη συνέχεια μάλιστα, οι μπαρουξήδες φρόντισαν να νοθεύσουν την μπαρούτη που εφοδίαζαν τους Τούρκους, με αποτέλεσμα αυτοί να μην την επαναχρησιμοποιήσουν μετά τη μάχη στο Βαλτέτσι.

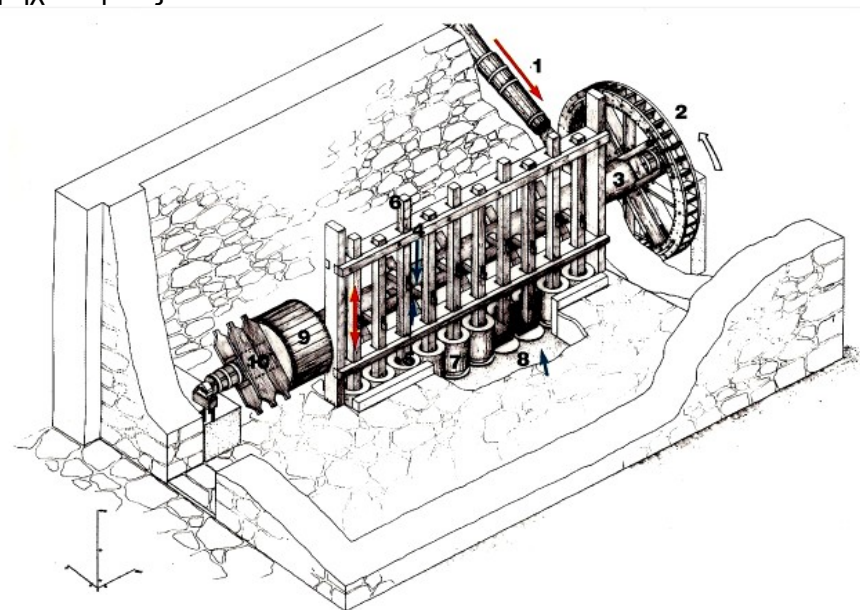
Αφού οι Σπηλιωτόπουλοι φρόντισαν και οργάνωσαν την λειτουργία των μπαρουτόμυλων, με την έναρξη της επανάστασης έφυγαν για να πολεμήσουν. Ο Σπύρος ακολούθησε το Θ. Κολοκοτρώνη και το Σεπτέμβριο του 1822 διορίστηκε υπασπιστής του. Το 1824 προήχθη σε στρατηγό. Τα δύο αδέλφια ήσαν μάλιστα τον Ιούλιο του 1821 στο στρατόπεδο των Τρικόρφων, όταν κατέβηκε στον Μοριά ο Δ. Υψηλάντης. Από εκεί του απεύθυναν επιστολή και λίγο αργότερα έλαβαν απάντησή του με κολακευτικά σχόλια. Ο Νικόλαος συμμετείχε στην πολιτική και έλαβε μέρος στη συγκέντρωση των Καλτεζών. Ο Σπύρος είχε παντρευτεί την κόρη του δημογέροντα της Δημητσάνας Α. Αντωνόπουλου, αλλά μετά το θάνατό της ήλθε σε δεύτερο γάμο με την κόρη του οπλαρχηγού Θεοδωράκη Βλάσση με την οποία απέκτησε τρία παιδιά. Μετά την απελευθέρωση εγκαταστάθηκε στο Ναύπλιο και έλαβε διάφορα αξιώματα. Πέθανε τον Αύγουστο του 1841, λίγο πριν φθάσει ο διορισμός του ως Δημάρχου.

Πηγή: <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/places/dimitsana/barouti21.htm>

Χ. Α. Αλεξόπουλος/Πανεπιστήμιο Πατρών/Copyright 2006©

Υπαίθριο Μουσείο Υδροκίνησης

Το Μουσείο Υδροκίνησης Δημητσάνας δημιουργήθηκε από το Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα της ΕΤΒΑ και είναι το Πρώτο ανοικτό μουσείο στη χώρα μας που αναφέρεται στην προβιομηχανική τεχνολογία. Περιλαμβάνει αποκαταστημένα τα κτίσματα ενός αλευρόμυλου, ενός βυρσοδεφείου και ενός μπαρουτόμυλου. Στον αλευρόμυλο λειτουργεί μια νεροτριβή και ένας υδρόμυλος άλεσης σιτηρών και στο κτίσμα του μπαρουτόμυλου έχει αποκατασταθεί ένας υδροκίνητος μύλος παρασκευής μπαρουτίτης με κοπάνια. Πρόκειται για χαρακτηριστικό μηχανισμό, που λειτούργησε στα χρόνια του εθνοαπελευθερωτικού αγώνα στη Δημητσάνα και αντικαταστάθηκε στις αρχές του 20^{ου} αιώνα από μηχανισμούς άλλου τύπου.

9. Μπαρουτόμυλος Υπαίθριου Μουσείου Υδροκίνησης.

1. Κανάλος: φέρνει από ψηλά νερό υπό πίεση στη φτερωτή.
2. Φτερωτή: μετατρέπει την ευθύγραμμη κίνηση του νερού σε κυκλική.
3. Άξονας (εκεντροφόρος=με έκεντρα κουτάλια): μεταφέρει την κυκλική κίνηση της φτερωτής στα κοπάνια.
4. Κουτάλια του άξονα: μεταδίδουν την κίνηση από τον άξονα στα κουτάλια των κοπανιών, ανασπώνοντάς τα.
5. Κουτάλια των κοπανιών: παραλαμβάνουν την κίνηση και ανεβάζουν τα κοπάνια, τα οποία πέφτουν όταν παύει η ανύψωσή τους από τα κουτάλια του άξονα (παλινδρομική κίνηση).
6. Κοπάνια: για λειτουργία και συσσωμάτωση των πρώτων υλών (με πτώση-κρούση μέσα στα γουδιά).
7. Γουδιά (ή χαβάνια): δοχεία των πρώτων υλών, μέσα στα οποία γίνεται η λειτουργία και η συσσωμάτωσή τους.
8. Πρώτες ύλες (νερό, κάβουνο, θείο): σε φάση συσσωμάτωσης.
9. Γυαλίτσα: για επιείωση των κόκκων της μπαρουτίτης.
10. Πανά: για αποκονίωση των κόκκων της μπαρουτίτης μέσα σε σακά που δένονται και περιστρέφονται πάνω στα πανιά.
11. Μαξιλάρια: βάσεις, που φέρουν τον περιστρεφόμενο άξονα, στα δύο άκρα του.

Αδελφοί Σπηλιωτόπουλοι

Τροφοδότης των όπλων της επανάστασης με πυρομαχικά ήταν κυρίως οι μπαρουτόμυλοι των Αφών Σπηλιωτοπούλου στη Δημητσάνα, που ήταν ουσιαστικά η έδρα της πρώτης ελληνικής πολεμικής βιομηχανίας.

Πηγή: Γενικό Επιτελείο Στρατού/

http://www.army.gr/files/File/AFIEROMATA/oplismos_ellinon_kata_tin_epanastasi.pdf

«...Ο Νικήτας ετράβηξε εις το Άργος ,εχαλαε τα τζαμιά, τους μιναρέδες και μας έστειλε μολύβι γιατί είχαμε έλλειψι από μολύβι και χαρτί, και επήραμε την Βιβλιοθήκην της Δημητσανας και άλλων μοναστηριών και εδέναμε φουσέκια, μπαρούτι είχαμε, έκαμνε η Δημητσάνα. Του μπαρουτιού την υπόθεσι την είχαν πάρη απάνου τους τα αδέλφια Σπηλιωτόπουλοι, και δια να δουλεύσουν την μπαρούτι δεν επέρναμε πολλούς Δημιτσανίταις εις το στρατόπεδο,τους αφήναμε δι' αυτήν την δούλευσιν...»

Πηγή: Κολοκοτρώνης, Θεόδωρος Κ., 1770-1843. Ο Κολοκοτρώνης :Απομνημονεύματα του Κολοκοτρώνη (Διήγησις συμβάντων της Ελληνικής φυλής 1770-1836), Ρητά του Κολοκοτρώνη, Τραγούδια των Κολοκοτρωναίων, Τ.1, Εν Αθήναις :Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 1901. Για την ακριβή αντιγραφή εκ των σελίδων 69 και 70, φέρω την πλήρη ευθύνη Χ.Σ.Σωτήρχου. /<http://anemi.lib.uoc.gr/metadata/d/e/e/metadata-184-0000041.tkl>